

Ergenlerin Sosyal Medya Bağımlılık Düzeylerinin Bazı Sosyo Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi¹

Caner DOĞRUSEVER²

Başvuru Tarihi: 04.07.2019

Kabul Tarihi: 22.01.2021

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

Bu araştırmanın amacı ergenlerin sosyal medya bağımlılık düzeylerini bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelemektir. Bu araştırma ilişkisel tarama modeli betimsel bir çalışma niteliğindedir. Araştırmanın örneklemini 386 ergen öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla kişisel bilgi formu ve sosyal medya bağımlılığı ölçeği uygulanmıştır. Verilerin analizi için t testi ve tek yönlü Anova testi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; ergenlerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin sosyal medyayı kullanım sürelerine, sahip oldukları sosyal medya hesabı sayısına ve sosyal medya kullanım amaçlarına göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Ergenlerin cinsiyeti, akademik başarı düzeyi, okul türü ve devam ettikleri sınıf düzeyi, sosyal medya bağımlılık düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermemiştir. Ayrıca araştırmaya katılan ergenlerin %20'sinin sosyal medya bağımlısı olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulgular ışığında çalışmanın doğrularını tartışılmış bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya Bağımlılığı, Ergenler, Demografik Değişkenler

Atıf: Doğrusever, C. (2021). Ergenlerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin bazı sosyo demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 23-42.

¹ Bu çalışma 2019 yılı içerisinde dergiye yayın başvurusunda bulunulmuş makale olduğundan geriye dönük etik kurul izni gerekmemektedir.

² Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü, caner.dsever@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-2213-4021

Investigation of Adolescents' Social Media Addiction Levels in Terms of Some Socio-Demographic Variables

Caner DOĞRUSEVER³

Submitted by: 04.07.2019

Accepted by: 22.01.2021

Article Type: Research Article

Abstract

The aim of this study is to examine adolescents' social media addiction levels in terms of some socio-demographic variables. This research is a descriptive study with a relational survey model. The sample of the study consists of 386 adolescent students. Personal information form and social media addiction scale were used to collect data in the study. For the analysis of the data, t-test and one-way Anova test were used. Research findings showed that adolescents' social media addiction levels differ according to their social media usage time, the number of social media accounts they have and their social media usage purposes. There were no statistically significant differences between adolescents' gender, level of academic achievement, type of school, and class level they continued. In addition, 20% of the adolescents who participated in the study were found to be social media addicts. In the light of these findings, the implications of the study were discussed and some suggestions were made.

Keywords: Social Media Addiction, Adolescents, Demographic Variables

³ Siirt University Faculty of Education Psychological Counseling and Guidance, caner.dsever@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-2213-4021

Giriş

Sosyal Medya ve dolayısıyla internet yaşantımızın ayrılmaz bir parçasıdır. Öyle ki dünya çapında mevcut internet kullanıcı sayısı yaklaşık dört milyar kişiye, web siteleri bir buçuk milyara ulaşmıştır. Ayrıca dünyada günlük yaklaşık yüz kırk iki milyar mail gönderilmekte, üç buçuk milyar Google araması yapılmaktadır. Bu istatistikler yerinde durmamakta, her geçen dakika artarak devam etmektedir (internetlivesats.com, 2019). Dünyada durum böyleyken Türkiye'deki istatistiklere bakıldığında nüfusun %72'si internet, %63'ü aktif sosyal medya kullanıcısı olduğu göze çarpmaktadır. Gerek internet kullanıcıları gerekse de sosyal medya kullanıcı sayısı her yıl düzenli olarak artarak devam etmektedir (Kemp, 2019).

Davis, (2001) patolojik internet kullanımına ilişkin geliştirmiş olduğu bilişsel davranışçı kuramında, patolojik internet kullanımını (PİK) özgül PİK ve genelleştirilmiş PİK olmak üzere ikiye ayırmıştır. Özgül PİK bireysel ihtiyaçlar için örneğin, çevrimiçi cinsel materyaller/hizmetler, online hisse senedi alım satımı ve online kumar oynama gibi etkinliklerin aşırı/kötüye kullanılmasını içermektedir. Genelleştirilmiş PİK ise internetin daha çok sosyal yönüyle ilgilidir. Bireyin sosyal ilişki kurma ihtiyacı sanal yollarla elde etme fırsatı bulunca ve bu durum pekiştirilince gerçek yaşamda kurması gerekli olan yüz yüze iletişimin bir alternatifi olarak sanal iletişim yollarını kullanmayı daha çok arzu edebilir (Davis, 2001). Aslında bireylerin sosyal medyayı aşırı veya uzun süreli kullanmaları ya da sosyal ilişkilerinde sosyal medyayı yüz yüze iletişimin bir alternatifi olarak görmeleri bu bağlamda genelleştirilmiş patolojik internet kullanımını içerisine girebilir.

İnternet bağımlılığı terimi literatürde araştırmacılar tarafından farklı isimlerle adlandırılmaktadır. Örneğin; Goldberg (1995), internetin patolojik kompulsif kullanımı, Davis (2001), patolojik internet kullanımı, Beard & Wolf (2011), problemlili internet kullanımı terimini kullanmayı tercih etmiştir. Araştırmacılar her ne kadar farklı isimler kullanmış olsalar da nihayetinde hepsi aynı kavramı tanımlamaya çalışmışlardır. İnternet bağımlılığı araştırmacılar tarafından, bireyin internette yürüttüğü faaliyetlerin çeşidine göre, internet oyun bağımlılığı, aşırı bilgi alma bağımlılığı, net bağımlılığı, pornografi bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı gibi türlere ayrılmıştır (Walker, 2019; APA, 2013; Young, 2011; Young v.d, 2000). Bu bağlamda aslında sosyal medya bağımlılığı internet bağımlılığına benzeyen ancak internetin özellikle sosyal amaçlar için kullanıldığı internet bağımlılığının bir alt türü olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Nitekim yapılan çalışmalar sosyal medya bağımlılığı ve internet bağımlılığı arasında yüksek oranda bir ilişkinin olduğunu göstermiştir (Savci & Aysan, 2017; Yu, Wu, & Pesigan, 2016).

Sosyal medya bağımlılığı Facebook, Twitter, Instagram ve diğer sosyal medya platformlarının çok uzun sürelerle kullanıldığını ifade etmek için kullanılmaktadır. Sosyal medya bağımlılığı Dünya Sağlık örgütü tarafından bir bağımlılık olarak kabul edilmemiş olsa da sosyal medyanın yoğun ve aşırı kullanılması araştırmacıların ilgisini ve dikkatini çekmiş bu konuda çok sayıda araştırma yapıldığı görülmüştür (Walker, 2019). Sosyal medya bağımlıları özellikle alkol ve kumar bağımlılığında olduğu gibi temel bazı semptomlar göstermektedir. Bu bireyler için, sosyal medyayı kullanmak yaşantılarının en önemli etkinliği haline gelmiştir; sosyal medya kullanımından ötürü hayatlarındaki birçok şeyi ihmal ederler ve eğitim yaşantılarında, mesleki yaşantılarında ayrıca sosyal ilişkilerinde çatışmalar yaşarlar; ruh hallerini değiştirmenin bir yolu olarak sosyal medyayı kullanırlar; günlük yaşantılarının büyük bir kısmını sosyal medyada geçirirler; sosyal medyayı kullanmadıkları zamanlarda hoş olmayan psikolojik ve fiziksel bazı etkiler yaşarlar ve sosyal medyayı bırakıp bırakmama konusunda bazı sorunlar yaşarlar (Griffiths, 2019).

Sosyal medya platformlarından özellikle Facebook ve Instagram genç bireylerin sağlığını, özellikle de ruh sağlığını etkileyen platformlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Britanya'da yapılan bir araştırma her on genç bireyden yedisinin sigara ve alkol bağımlılığından çok aşırı sosyal medya kullanımından zarar gördüğü tespit edilmiştir (Royal Society for Public Health, 2017). Britanya da yapılan bir başka araştırmada, Covid-19

salgınının ilk dönemlerinde sokağa çıkma yasaklarının olduğu süreçte insanların %47'sinin sosyal medya platformlarında daha uzun süreler geçirdiği bulunmuştur. Her ne kadar bu dönemde sosyal medya araçlarının arkadaşlar ve ailelerle iletişim kurmak gibi yararlı etkileri olduğu düşünülse de aşırı ve uzun süreli kullanımların fiziksel ve ruhsal sağlığı etkilediği görülmüştür. Örneğin aynı araştırmada depresyon, zorbalık, yalnızlık ve uyku kalitesinin sosyal medya kullanımından ötürü yükselen en yaygın sağlık sorunlarından olduğu tespit edilmiştir (Royal Society for Public Health, 2020).

İnternet bağımlılığına ilişkin ilk araştırmalar çoğunlukla genel internet kullanımına ilişkin yapılmışken son on yılda özellikle internet kullanımının türlerinden olan sosyal medya bağımlılığına ilişkin yapılmış araştırmalar göze çarpmaktadır. Örneğin, Alan & Kabadayı (2016), genç yetişkinlerin kişilik özelliklerinin sosyal medya kullanımı üzerine etkisini, Satici (2019), facebook bağımlılığı ve öznel iyi oluş arasında utangaçlık ve yalnızlığın aracı etkisini, Mamun & Griffiths (2019), facebook bağımlılığı ve depresyon arasındaki ilişkiyi, Brailovskaia, Rohmann, Bierhoff, Schillack, & Margraf (2019), facebook bağımlılığıyla günlük stres ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi, Andreassen, Pallesen, & Griffiths (2017), sosyal medya bağımlılığı, narsizm ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir.

Sosyal medya bağımlılığının sosyo-demografik değişkenlerle ilişkili olduğunu gösteren bazı çalışmaların yapıldığı da görülmektedir. Örneğin, Sosyal medya kullanıcı sayılarına bakıldığında neredeyse tüm platformlarda erkeklerin kadınlara oranla daha fazla kullanıcıya sahip olduğu görülmektedir (Kemp, 2019). Bányai vd. (2017), kızların erkeklerden haftalık daha uzun süreli sosyal medya kullanıcısı olduklarını, ergenlerin yüzde beşinin sosyal medya kullanımından ötürü risk altından olduklarını, bu grubunda benlik saygısının düşük, depresyon düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmacılar akademik başarı ve sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkiye de bakmışlardır. Young, (2004) ergenlerin okul dışındaki vakitlerini farklı aktiviteler yaparak (okumak, çalışmak, eğlenmek v.b.) geçirmek yerine internet kullanarak geçirdiklerini belirtmektedir. Dolayısıyla internet ve sosyal medya kullanımı ve akademik performans arasında anlamlı ilişkilerin olduğu, akademik performans düzeyi düşük olan öğrencilerin sosyal medya ve internet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Deniz & Gürültü, 2018; Doğrusever, 2015; Singh & Barmola, 2015; Tanrıverdi & Sağır, 2014).

Young'un (1996) internet bağımlılığına ilişkin geliştirmiş olduğu tanı kriterlerine bakıldığında; internet kullanımına ilişkin memnuniyeti sağlamak için giderek artan miktarda internet kullanımı ihtiyacı hissetmek ve planladığından daha uzun süreler internete girmek bağımlılık riski geliştirmede internette geçirilen sürenin önemli bir tanı kriteri olduğunu göstermektedir. Sosyal medya bağımlılığının internet bağımlılığının bir alt türü olduğu düşünüldüğünde bağımlılığın gelişmesinde sosyal medyada geçirilen süre önemli bir tanı kriteri olarak karşımıza çıkmaktadır. Üniversite öğrencileriyle yapılmış bir çalışmada erkekler her sosyal medya hesaplarına girişinde en az yaklaşık 13.5 dakika zaman harcarken, kızlar yaklaşık 25 dakika zaman harcamaktadırlar. Ayrıca erkekler sosyal medya hesaplarına günde en az 7 defa, kızlar ise en az 6 defa girdiklerini ifade etmişlerdir. Bu sayısal veriler sosyal medyanın günlük kullanımının öğrenciler tarafından çok uzun süreler olduğunu göstermektedir (Chae, Kim, & Kim, 2018). Kemp (2019), ise günde ortalama 2 saat 46 dakika sosyal medyada vakit geçirdiğimizi ifade etmektedir. Ergenlerin sosyal medyayı günlük ya da haftalık kullanım süreleri bağımlılık riski göstermeleri açısından önemli bir faktördür. Dolayısıyla sosyal medya kullanım süresi ve sosyal medya bağımlılığı arasında anlamlı ilişkilerin olduğu, sosyal medyayı daha uzun süreler kullanan bireylerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin arttığına ilişkin araştırma sonuçlarına ulaşmak mümkündür (Aktan, 2018; Deniz & Gürültü, 2018; Kittinger, Correia, & Irons, 2012).

Alan & Kabadayı (2016), Türkiye’de yürütmüş oldukları çalışmada üniversite öğrencilerinin %22,22’sinin Twitter, %40,74’ünün Facebook kullanıcısı ve %37,04’ünün hem Twitter hem de Facebook kullanıcısı olduğunu tespit etmiştir. Kore’de üniversite öğrencileriyle yapılmış başka bir çalışmada öğrencilerin %80’ninin Facebook, %38’nin Instagram ve %6’sının Twitter kullanıcısı olduğu görülmüştür (Chae vd., 2018). Dünya çapında yapılan araştırmalar insanların en az beş sosyal ağa sahip olduğunu göstermektedir (Uğur, 2014). Üniversite öğrencilerinin %82’si ve 19 yaş altının %55’i sosyal ağ kullanmakta, internet kullanıcılarının %48’i YouTube gibi video paylaşım sitesi kullandıklarını belirtmişlerdir (Lenhart & Madden, 2007). Ayrıca araştırmacılar sosyal medya bağımlılık düzeyini de incelemişlerdir. Bu incelemelerde ergenlerin sosyal medyaya yetişkinlerden daha bağımlı oldukları görülmüştür (Ho, Lwin, & Lee, 2017).

Sosyal medya bağımlılığının yaygınlığına ilişkin yapılmış çalışmalara bakıldığında ülke ve bölgelere göre farklı sonuçların elde edildiği görülmektedir. Facebook Bağımlılık ölçeğine göre farklı ülkelerde yapılmış araştırmalara bakıldığında Amerika Birleşik Devletleri ve Batı Avrupa ülkelerinde öğrenciler olağan kullanım veya hafif bağımlılık düzeyine sahipken, Doğu ülkelerinde öğrencilerin orta veya şiddetli bağımlılık düzeyine sahip olduğu görülmüştür (Şimşek, Elçiyar & Kızıllan, 2019). Sosyal medya bağımlılığının bir bütün olarak ele alındığı çalışmalarda ise, Hindistan’da özel ve devlet üniversitesine devam eden öğrencilerde %36,9 (Masthi, Pruthvi & Phaneendra, 2018); ergenlerle yapılmış çalışmalarda Çin’de %15,6 (Huang, 2014), İspanyada %21,3 (Malo-Cerrato & Vinas-Poch, 2018); Kanada’da üniversite öğrencilerinde %40,7 (Beyene, 2018); Türkiye’de üniversite ve lise öğrencileriyle yapılan çalışmada öğrencilerin orta düzeyde bir bağımlılık gösterdiği bulunmuştur (Şimşek, Elçiyar & Kızıllan, 2019).

Ergenler sosyal medyayı farklı amaçlar için kullanmaktadır. Joinson (2008), ergenlerin facebook kullanımını karakterize eden yedi faktör önermiştir. Sosyal bağlantı, benzer paylaşım yapan insanlarla birlikte olma, fotoğraf paylaşma ve gönderme, facebook uygulamalarını kullanma (örneğin oyun oynamak), sosyal araştırmalar (arkadaşları takip etme), profilleri inceleme (arkadaşının ya da diğer insanların profillerini inceleme), durum güncelleme. Whiting & Williams (2013), derinlemesine görüşme yöntemini kullanarak yapmış oldukları çalışmada sosyal medyanın; sosyal etkileşim, bilgi arama, zaman geçirme, eğlence, rahatlama, iletişim kurma, görüşlerin ifadesi, bilgi paylaşımı ve diğerlerini takip etme amaçlı kullanıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Görüldüğü üzere sosyal medya insanlar tarafından çok farklı amaçlar için kullanılmaktadır. Bireylerin sosyal medyayı kullanım amaçlarının sosyal medya bağımlılığı üzerinde herhangi bir etkisinin olup olmadığı merak konusudur. Dolayısıyla bu araştırmayla ergenlerin sosyal medyayı kullanım amaçlarının sosyal medya bağımlılığı üzerindeki etkisine bakılarak ilgili alan yazına önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Psikolojik danışma ve rehberliğin en önemli işlevlerinden biri önleyici rehberlik hizmetleridir. Önleyici rehberlik hizmetleri gelecekte istenmeyen olay ve durumları önlemek için şimdiden bazı önlemler almak ya da gelecekte istendik durumların oluşması olasılığını arttırmak için şimdiden bir şeyler yapmak şeklinde tanımlanabilir (Albee & Ryan, 1998). Yukarıdaki literatür taramasından anlaşılacağı üzere gerek Dünyada gerekse de Türkiye de ön ergenler, ergenler ve yetişkinlerle yapılmış çalışmalarda sosyal medya kullanımı özellikle ergenler arasında hem çok popüler hem de aşırı ve uzun süreler kullanılmasıyla beraber bağımlılık olarak ifade edeceğimiz istenmeyen durumların ortaya çıkma olasılığını artıran bir teknoloji olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca ülkemizde de devlet kanalıyla 2014 yılından itibaren bu problemin gerek teşhisi gerekse de tedavisinin yapılması amacıyla Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesinde İnternet Bağımlılığı Polikliniği hizmet vermeye başlamış olması bu problem durumun ülkemizde gün yüzüne çıktığını göstermesi açısından önemlidir. Bu bağlamda bu araştırma ile ergenlerin patolojik internet kullanımlarının spesifik bir boyutu ya da türü olarak adlandırılabilir sosyal medya bağımlılığının bazı sosyo-demografik değişkenlerle (cinsiyet, akademik başarı, okul türü, sınıf düzeyi, sosyal medya kullanım süresi, sosyal medya hesap sayısı, sosyal medya kullanım amaçları) olan ilişkisine ilişkin

betimsel bir çalışma yapılarak, okul psikolojik danışma ve rehberlik servislerinde çalışan psikolojik danışmanlara önleyici rehberlik hizmetleri kapsamında, müdahale programlarının oluşturulmasında önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma, ergenlerde sosyal medya bağımlılığını bazı sosyo-demografik değişkenler (cinsiyet, akademik başarı, öğrencinin sınıf düzeyi ve okul türü, günlük sosyal medya kullanım süresi, sosyal medyayı kullanım amaçları) açısından nasıl bir ilişki gösterdiğini incelemek amacıyla bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında ilişki tarama modeli betimsel bir çalışmadır. “Tarama modelleri geçmişte var olmuş ya da var olan bir durumu mevcut şekliyle betimlemeyi amaçlayan modellerdir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır” (Karasar, 2012; s. 77).

Araştırma Grubu

Bu çalışma, Siirt ili merkezindeki resmi genel ve mesleki ve teknik liselerde öğrenimlerine devam eden 386 [$Y_{\text{ranj}} = 13 - 18$, $Y_{\text{ort}} = 15.77$, $Y_{\text{ss}} = .95$] gönüllü ergenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 227’si (%58.8) kız ve 159’u (%41.2) erkektir. Araştırma grubunu oluşturan ergenlerin sınıflara göre dağılımları incelendiğinde; 129’u (%33,4) dokuzuncu sınıf, 136’sı (%35.2) onuncu sınıf ve 121’i (%31.3) on birinci sınıfta öğrenim görmektedir. Araştırma grubunu oluşturan ergenlerin okul türüne göre dağılımlarına bakıldığında; 264’ü (%68.4) genel liseler ve 122’si (%31.6) mesleki ve teknik liselere devam etmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerini elde etmede Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ile Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Veri toplama araçlarına ait daha detaylı bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Sosyal medya bağımlılığı ölçeği

Sosyal medya bağımlılığı ölçeği (SMBÖ) (Van Den Eijnden, Lemmens, & Valkenburg, 2016) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin kısa formunun Türkçeye uyarlama çalışması Taş (2017), tarafından, lise öğrenimine devam eden ergenlerle yapılmıştır. Ölçek DSM 5’te araştırılacak, kesinleşmemiş tanılar bölümünde yer alan İnternet oyun bağımlılığı tanı kriterleri dikkate alınarak tek boyutlu olarak geliştirilmiştir. Ölçek ilk önce 27 madde olarak geliştirilmiş daha sonra 9 maddelik kısa formu oluşturulmuştur. “Evet” ve “Hayır” şeklinde puanlandırılan ölçeğin kesme puanı 5’tir. Ölçeğin puanlanması 0-9 puan şeklindedir. Buna göre 9 maddeden 5 ve üstü maddeye “Evet” diyenler sosyal medya bağımlısı kabul edilmektedir. Ölçeğin Türkçe kısa formunun doğrulayıcı faktör analizi uyum indekslerinin iyi sonuçlar verdiği görülmektedir [$\chi^2=61.29$, $df=27$, $\chi^2/df=2.27$, $RMSEA=.058$, $RMR=.009$, $S-RMR=.045$, $GFI=.96$, $AGFI=.93$, $CFI=.93$, $NNFI=.91$, $IFI=.93$]. Ayrıca ölçeğin güvenilirliği için ise Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısına bakılmıştır. Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .75 olarak bulunmuştur (Taş, 2017). Bu çalışmada ölçeğin güvenilirlik katsayısı .75 olarak hesaplanmıştır.

Kişisel bilgi formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formunda katılımcıların cinsiyetlerine, yaşlarına, sınıf düzeylerine, devam ettikleri okullara, sosyal medya günlük kullanım sürelerine ve sosyal medyayı kullanım amaçlarına yönelik sorulara yer verilmiştir.

İşlem

Araştırma kapsamında veriler sınıf ortamında, bizzat araştırmacı tarafından toplanmıştır. Araştırmacı öğrencilere araştırma konusunda gerekli bilgilendirmelerde bulunmuş, veriler çalışmaya katılmak isteyen gönüllü öğrencilerden kağıt kalem formu üzerinden elde edilmiştir. Ayrıca araştırma verilerinin doldurulması esnasında dahi araştırmacı öğrencilere geri çekilme hakları olduğuna dair gerekli açıklamalarda bulunmuştur. Ölçeklerin yarısından fazlasını eksik dolduran (12 adet) öğrencilere ait veriler çıkartılmış ve analizler 386 öğrenciye ait veri setleriyle yürütülmüştür.

Verilerin Analizi

Ergenlerin sosyal medya bağımlılıkları ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler ağını belirleyebilmek için yürütülen bu çalışmada öncelikle değişkenlere ait betimsel istatistikler ve değişkenler arasındaki ilişkiler ortaya konmuştur.

Ergenlerin sosyal medya bağımlılığının; cinsiyetlerine, okul türüne ve sosyal medyayı kullanım amaçlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için t testi kullanılmıştır. Ergenlerin sosyal medya bağımlılığının; okula yerleşme puanlarına, sınıf düzeylerine, sosyal medyayı kullanım sürelerine ve sosyal medya hesap sayılarına göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılığı tespit edebilmek için grupların varyanslarının eşitliği koşulu sağlandığında Tukey testi, eşitlik koşulu sağlanmadığında Dunnett's C testi kullanılmıştır. Yapılan tüm varyans analizlerinde varyansların homojenliğine Levene F Testi ile bakılmıştır. Bulguların anlamlı olup olmadığının yorumlamasında, .05 anlamlılık düzeyi ölçüt olarak alınmıştır.

Morgan vd. (2004, s.49) genel geçer kural olarak, normalliği test edilmek istenen veri grubunun çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakılarak, bunların +1, -1 arası değerlerini normal dağılımın ölçüsü olarak kabul etmeyi önermektedirler. Bu çalışmada sosyal medya bağımlılığı ölçeği toplam puanlarına ilişkin Çarpıklık (Skewness) .71; standart hatası (Std.Error of Skewness) .12; Basıklık (Kurtosis) -.39; standart hatası (Std.Error of Kurtosis) .24 çıkmıştır. Çarpıklık ve basıklık katsayıları +1, -1 arasında olduğu için dağılımın normal dağılım sergilediği kabul edilmiştir. Belirtilen analizler IBM SPSS Statistics 25.00 paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırma kapsamında belirlenen amaçlara ilişkin istatistiksel analizler yapılmış elde edilen bulgular tablolar ve gerekli açıklamalarla sırasıyla ifade edilmiştir.

Tablo 1

Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Sosyal Medya Bağımlılıklarına İlişkin Bulgular

İnternet Bağımlılık Durumları	KIZ		ERKEK		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%
Bağımlı Olanlar	51	13.2	26	6.7	77	19.9
Bağımlı Olmayanlar	176	45.6	133	34.5	309	80.1
TOPLAM	227	58.8	159	51	386	100

Sosyal medya bağımlılığı ölçeğinin kesme noktası “5” puandır. İlgili ölçekten “5” puan ve üstü alanlar “sosyal medya bağımlısı” olarak tanımlanmaktadır. Tablo 1’e göre, sosyal medya bağımlılığı ölçeğine verilmiş yanıtlar incelendiğinde ergenlerin %20’sinin sosyal medya bağımlısı (%13’ü kız, %7’si erkek), %80’ninin (%46 kız, %34 erkek) sosyal medya bağımlısı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 2

Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinden Aldıkları Puanların t testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Sosyal Medya Bağımlılık Puanı	Kız	227	2.40	2.41	384	0,449	0,65
	Erkek	159	2.30	2.02			

Tablo 2 incelendiğinde, kız ve erkek öğrencilerin sosyal medya bağımlılık ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ilişkisiz örneklem için t testinde, kız öğrencilerin puan ortalamasıyla ($\bar{X}_{kız}=2.40$), erkek öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{X}_{erkek}=2.30$) arasında anlamlı bir fark görülmemiştir [$t_{(384)}=0,449$, $p>0,05$]. Bu durumda cinsiyetin sosyal medya bağımlılığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 3

Ergenlerin Akademik Başarı Düzeylerine Göre Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinden Aldıkları Puanların ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	25,645	3	8,548	1,681	0,17	
Gruplar İçi	1942,105	382	5,084			
Toplam	1967,751	385				

Öğrencilerin devam ettikleri liselerin yerleştirme puanlarına göre “çok yüksek”, “yüksek”, “orta” ve “düşük” olmak üzere dört farklı akademik başarı kategorisi oluşturularak, sosyal medya bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ilişkisiz örneklem için Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda oluşturulan Tablo 3 incelendiğinde akademik başarı düzeyi “çok yüksek” olan grubun ortalamasının ($\bar{X}_{çok\ yüksek}=2.23$), “yüksek” olan grubun ortalamasının ($\bar{X}_{yüksek}=2.45$), “orta” olan grubun ortalamasının ($\bar{X}_{orta}=2.01$) ve “düşük” olan grubun ortalamasının ($\bar{X}_{düşük}=2.67$) herhangi ikisi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmemiştir. [$F_{(3-382)}=1,68$, $p>0,05$]. Dolayısıyla akademik başarının sosyal medya bağımlılığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 4

Ergenlerin Okul Türlerine Göre Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinden Aldıkları Puanların t Testi Sonuçları

Değişkenler	Lise Türü	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Sosyal Medya Bağımlılık Puanı	Genel Lise	264	2,21	2,31	384	-	0,064
	Mesleki Lise	122	2,67	2,12			

İlgili araştırma genel liseler ve mesleki ve teknik liseler olmak üzere 2 farklı lise türünde yürütülmüştür. Bu lise türlerinde öğrenimine devam eden öğrencilerin sosyal medya bağımlılık ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ilişkisiz örneklemler için t testi sonuçları Tablo 4’de verilmiştir. Genel liselere devam eden öğrencilerin puan ortalamasıyla ($\bar{X}_{\text{genel}}=2.21$), mesleki ve teknik liselere devam eden öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{X}_{\text{mesleki}}=2.67$) arasında anlamlı bir fark görülmemiştir [$t_{(384)}=-1,86$, $p>0,05$]. Bu durumda her ne kadar mesleki liselere devam eden öğrencilerin sosyal medya bağımlılık puanları daha yüksek olsa da okul türünün sosyal medya bağımlılığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

Tablo 5

Ergenlerin Devam Ettikleri Sınıf Düzeylerine Göre Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinden Aldıkları Puanların ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	8,575	2	4,288	0,838	0,43	
Gruplar İçi	1959,176	383	5,115			
Toplam		385				

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre sosyal medya bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ilişkisiz örneklemler için Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz sonuçları Tablo 5’te sunulmuştur. Tablo 5 incelendiğinde, 9. Sınıfa devam eden öğrencilerin ortalamasının ($\bar{X}_{9.\text{sınıf}}=2.52$), 10. sınıfa devam eden öğrencilerin ortalamasının ($\bar{X}_{10.\text{sınıf}}=2.40$) ve 11. sınıfa devam eden öğrencilerin ortalamasının ($\bar{X}_{11.\text{sınıf}}=2.15$) herhangi ikisi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmemiştir. [$F_{(2-83)}=0,838$, $p>0,05$]. İlgili ortalamalardan anlaşılacağı üzere öğrencilerin sınıf düzeyi yükseldikçe ortalama puanları düşmektedir. Ancak bu düşüş anlamlı değildir.

Tablo 6

Ergenlerin Günlük İnternet Kullanım Süresine Göre Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinden Aldıkları Puanların ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	577,650	3	192,550	52,913	.000	A-B, A-C, A-D
Gruplar İçi	1390,101	382	3,639			B-C, B-D
Toplam	1967,751	385				

1 saatten az kullananlar (A), 1-3 saat arası (B),
3-5 saat arası (C), 5 saatten fazla (D)

Öğrencilerin günlük sosyal medya kullanım sürelerine göre sosyal medya bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ilişkisiz örneklemler için Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz sonuçları Tablo 6’da sunulmuştur. Tablo 6 incelendiğinde sosyal medyayı günlük 1 saatten az (A) kullanan öğrencilerin ortalamasının ($\bar{X}_{1\text{saatten az}}=1,22$), 1-3 saat arası (B) kullananların ortalamasının ($\bar{X}_{1-3\text{ saat arası}}=2,81$), 3-5 saat arası (C) kullananların ortalamasının ($\bar{X}_{3-5\text{ saat arası}}=4,33$) ve 5 saatten fazla (D) kullananların ortalamasının ($\bar{X}_{5\text{saatten fazla}}=5,16$) en az ikisi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir. [$F_{(3-382)}=52,91$, $p<0,05$]. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2=0,29$) bu farkın geniş etki büyüklüğüne sahip olduğunu göstermektedir. Yapılan “Dunnett C” çoklu karşılaştırma testi sonucunda, anlamlı farkın sosyal medyayı “1 saatten az” kullananlar ile diğer gruplar arasında, “1-3 saat arası” kullananlar ile diğer gruplar arasında “3-5 saat arası”

kullananlar ile “1 saatten az” ve “1-3 saat arası” kullananlar arasında olduğu görülmüştür. Sosyal medyayı “3-5 saat arası” kullananlar ile “5 saatten fazla” kullanan öğrencilerin sosyal medya puanları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. İlgili ortalamalardan anlaşılacağı üzere öğrencilerin sosyal medyayı kullanım süresi yükseldikçe sosyal medya bağımlılık düzeyi de yükselmektedir.

Tablo 7

Ergenlerin Sahip Oldukları Sosyal Medya Hesaplarının Sayısına Göre Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinden Aldıkları Puanların ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	304,190	4	76,048	17,417	.00	0-1, 0-2, 0-3, 0-4
Gruplar İçi	1663,561	381	4,366			1-2, 1-3, 1,4
Toplam	1967,751	385				

Öğrencilerin sahip oldukları sosyal medya üyelik (facebook, twitter, instegram, whatsapp) sayısına göre sosyal medya bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ilişkisiz örneklem için Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırılmış, sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur. Tablo 7 incelendiğinde, “sosyal medya üyesi olmayan” öğrencilerin ortalamasının ($\bar{X}_{\text{olmayan}}=0,45$), “1 üyesi olanların” ortalamasının ($\bar{X}_{1\text{üyelik}}=1,61$), “2 üyesi olanların ortalamasının ($\bar{X}_{2\text{üyelik}}=2,79$), “3 üyesi olanların ortalamasının ($\bar{X}_{3\text{üyelik}}=3,04$) ve “4 üyesi olanların ortalamasının ($\bar{X}_{4\text{üyelik}}=3,50$) en az ikisi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F_{(4-381)}=17,41$, $p<0,05$]. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2=0,15$) bu farkın geniş etki büyüklüğüne sahip olduğunu göstermektedir. Yapılan “Dunnett C” çoklu karşılaştırma testi sonucunda, anlamlı farkın “2 üyesi” olan öğrencilerle “3 üyesi” ve “4 üyesi” olan öğrenciler; “3 üyesi” olan öğrencilerle “4 üyesi olan” öğrenciler dışında diğer tüm gruplar arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Daha açık bir söylemle ergenlerin sosyal medya hesaplarına olan üyelik sayıları yükseldikçe sosyal medya bağımlılık düzeyi puanlarında anlamlı bir artış gözlenmektedir.

Tablo 8

Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Sosyal Medyayı Kullanım Amaçlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Sosyal Medyayı Kullanım Amacı	KIZ		ERKEK		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%
Sosyal çevre edinme / Sosyalleşme	59	26	58	36,5	117	30,3
Eğlence / Boş vakit geçirme	139	61,2	92	57,9	231	59,8
Rahatlama / Stresten uzaklaşma	79	34,8	64	40,3	143	37
Bilgi edinme / Hayatı tanıma	132	58,1	91	57,2	223	57,8

İlgili araştırmada ergenlerin sosyal medyayı hangi amaçlarla kullandıklarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 8’de sunulmuştur. Tablo 8 incelendiğinde, ergenlerin %60’ı eğlence ve boş vakit geçirme, %58’i bilgi edinme ve hayatı tanıma, %37’si rahatlama ve stresten uzaklaşma ve %30’u sosyal çevre edinme ve sosyalleşme amacıyla sosyal medyayı kullandığını ifade etmiştir.

Tablo 9

Ergenlerin Sosyal Medyayı Kullanım Amaçlarına Göre Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinden Aldıkları Puanların t Testi Sonuçları

	Tercih	N	\bar{X}	ss	t-değeri	p
Sosyal çevre edinme ve sosyalleşme	Kullananlar	117	3.13	2.34	4.50	.00
	Kullanmayanlar	269	2.03	2.14		
Eğlence ve boş vakit geçirme	Kullananlar	231	2.97	2.34	7.16	.00
	Kullanmayanlar	155	1.46	1.78		
Rahatlama ve stresten uzaklaşma	Kullananlar	143	2.87	2.20	3.43	.00
	Kullanmayanlar	243	2.06	2.24		
Bilgi edinme ve hayatı tanıma	Kullananlar	223	1.99	2.08	-3.76	.00
	Kullanmayanlar	163	2.87	2.39		

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal medya bağımlılığı ölçeğinden almış oldukları puanların sosyal medyayı kullanım amaçlarını tercih edip etmeme durumlarına ilişkin istatistikler Tablo 9’da verilmiştir. Tablo 9 incelendiğinde, sosyal çevre edinme ve sosyalleşme [$t_{(384)}=4,50$, $p<0,05$], eğlence ve boş vakit geçirme [$t_{(384)}=7,16$, $p<0,05$], rahatlama ve stresten uzaklaşma [$t_{(384)}=3,43$, $p<0,05$] ve bilgi edinme ve hayatı tanıma [$t_{(384)}=-3,76$, $p<0,05$] amaçlarıyla sosyal medyayı kullanan ve kullanmayan ergenler arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Bu durumda sosyal medyayı sosyal çevre edinme ve sosyalleşme, eğlence ve boş vakit geçirme, rahatlama ve stresten uzaklaşma amacıyla kullanan ergenlerin sosyal medya bağımlılık düzeyi yükselirken, bilgi edinme ve hayatı tanıma amacıyla kullanan ergenlerin, sosyal medya bağımlılık düzeylerinin düştüğü görülmektedir.

Tartışma, Yorum ve Sonuç

Araştırma, ergenlerin %20’sinin sosyal medya bağımlısı (%13’ü kız, %7’si erkek) olduğunu ortaya koymuştur. Bağımlı olan grup incelendiğinde ise kız ergenlerin bağımlı olma oranının erkeklere kıyasla daha yüksek çıktığı söylenebilir. Bu çalışmanın sonuçlarıyla örtüşen çalışmalara ulaşmak mümkündür. Balcı & Gölcü (2013), Türkiye’de üniversite öğrencileriyle yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin %5,1’nin bağımlı, %22.6 sının riskli grupta yer aldığı diğer bir söyleyişle aslında öğrencilerin %27.7’sinin problemlili sosyal medya kullanıcısı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde, Hou, Xiong, Jiang, Song, & Wang (2019) üniversite öğrencileriyle yürütmüş oldukları çalışmada ergenlerin sosyal medya bağımlılık düzeyini %14.7 olarak tespit etmişlerdir. Milli eğitime bağlı liselere devam eden öğrencilere ücretsiz olarak ders amaçlı dağıtılan tabletlerin farklı yazılımlar kullanılarak günlük kullanıma açıldığı bilinmektedir. Öğrenciler sosyal medya hesaplarına okullarda öğrencilere sağlanan ücretsiz internet aracılığıyla daha kolay erişim sağlıyor olabilir. Dolayısıyla sosyal medya bağımlılık düzeyleri yükseliyor olabilir. Öğrencilerin bu tabletlere ve ücretsiz internet erişimine ulaşmalarını sınırlayıcı bazı tedbirlerin alınması etkili sonuçlar verebilir.

Bağımlılığın Dünya Sağlık Örgütü’nün Tanısal El kitabında patolojik bir durum olarak yer alması ayrıca bu araştırmada bağımlılık düzeyinin bu denli yüksek çıkması sebebiyle bu alanda bağımlılık düzeyinin düşürülmesine dönük okul psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin daha fazla çalışma yapmasının faydalı olacağı düşünülebilir. Ayrıca sosyal medya bağımlılığına yönelik çalışmaların çoğunlukla üniversite öğrencileri ve yetişkinlerle yapıldığı görülmektedir. Ortaokul ya da lise öğrencileriyle sosyal medya bağımlılık düzeyinin belirlenmesine yönelik daha fazla çalışma yapılması bağımlılığının yaygınlığını görmek müdahale yaklaşımlarını belirlemek konusunda faydalı olabilir.

Ergenlerin cinsiyetlerine göre sosyal medya bağımlılık düzeyleri karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Aktan, (2018) Türkiye’de üniversite öğrencileriyle yürütmüş olduğu çalışmada bu çalışmada elde edilen bulguyu destekler nitelikte kız ve erkek öğrencilerin sosyal medya bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalar olmakla birlikte (Deniz & Gürültü, 2018; Yu et al., 2016) kızlar lehine anlamlı farklılıkların tespit edildiği (Chae et al., 2018) ya da erkekler lehine anlamlı farklılıkların tespit edildiği (Akyıldız & Argan, 2012) çalışmalarda vardır. Tüm bunlara rağmen son yıllarda gerek internet bağımlılığı, gerekse de sosyal medya bağımlılığı üzerine yapılan çalışmalarda cinsiyetin sosyal medya bağımlılığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir (Hou et al., 2019; İliş, 2018; Meena, Soni, Jain, & Paliwal, 2015; Tutgun-Ünal, 2015). Ülkemizde internet abone sayısı 1998 yılında 229.885 iken 2019 yılında ise bu sayının 77 milyonu geçtiği; evden internete erişim imkanının 2007 yılında %19 iken, 2019 yılında %88 olduğu görülmektedir (Tüik, 2019). Bu rakamlar evde internet kullanımının artmasıyla birlikte kız ve erkek ergenlerin internete ulaşım olanaklarının eşit düzeyde olduğu dolayısıyla bağımlılık düzeyleri arasında herhangi bir farklılaşmaya ulaşılamamasını desteklediği şeklinde yorumlanabilir.

Bu araştırmada ergenlerin sosyal medya bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları devam ettikleri liselerin yerleştirme puanlarına, bir anlamda akademik performanslarına göre karşılaştırılmış, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir. Literatür incelendiğinde bu araştırma sonucunu destekleyici çalışmalar görmek mümkündür (Deniz & Gürültü, 2018; Kolek & Saunders 2008; Pasek, More, Hargittai, 2009). Örneğin; Kirschner & Karpinski (2010), lise öğrencileriyle yapmış oldukları nitel çalışmada öğrencilere sosyal medya kullanımının akademik performanslarına bir etkisinin olup olmadığı sorusunu yöneltmiş, öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%73.8) sosyal medya kullanımının ders başarılarına bir etkisi olmadığını ifade ettikleri görülmüştür. Ancak bu sonuca karşın araştırmalarda akademik performans ve sosyal medya kullanımı arasında, akademik performans düzeyi düşük olanlar lehine anlamlı farklılıkların çıktığını gösteren çalışmalara da rastlanmaktadır (Hou vd., 2019). Karpinski & Duberstein (2009) facebook kullanan ve kullanmayan üniversite öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada facebook kullanan öğrencilerin daha düşük akademik performansa sahip olduklarını ve çalışma için daha az süre ayırdıklarını, facebook’un eğlence ve diğer amaçlarla kullanımının öğrencileri ders çalışmadan alıkoyduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Diğer taraftan sosyal medya öğrencilerin gerek ödevlerinin gerekse de projeleri konusunda birbirleriyle ya da öğretmenleriyle iletişim kurmalarını sağlayan yararlı bir yönü de vardır (O’Keeffe & Clarke-Pearson, 2011; Pasek, More, & Hargittai, 2009). Ayrıca sosyal medya, öğrencilerin çalışmaları konusunda arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle iletişim kurmalarını sağlayan bir araç olarak görülmüştür (Salvation & Adzharuddin, 2014). Aslında ergenlerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinde, akademik performansın yüksek ya da düşük olması değil bu platformları ne amaçla kullandıkları ve ne kadar süre ayırdıkları önem kazanmaktadır. Dolayısıyla ergenlerin sosyal medyayı kullanım amaçlarının farklılaşması sonucu da böyle bir sonuç elde edilmiş olabilir. Nitekim bazı ergenler sosyal medyayı sosyalleşme amacıyla kullanırken, bazı öğrenciler ise bilgi alma ya da öğrenme etkinlikleri için kullanmaktadırlar. Hou vd. (2019), üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığını azaltmaya dönük olarak yapmış olduğu bilişsel davranışçı temelli müdahale yaklaşımının öğrencilerde sosyal medya kullanımına harcanan süreyi azalttığını ve dolayısıyla okul dışında ders çalışmak için harcanan süreyi uzattığı sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmada veriler genel liseler ve mesleki ve teknik liseler olmak üzere iki farklı lise türünden toplanmıştır. İlgili çalışmada ergenlerin sosyal medya bağımlılık ölçeğinden almış oldukları puanlar devam ettikleri okul türüne göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Okul türü ve sosyal medya bağımlılığı üzerine yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde bu araştırma sonucunu destekleyici çalışmalara ulaşılmıştır (Deniz & Gürültü, 2018). Nihayetinde okul türü ve öğrencilerin okullara yerleşme puanları arasında yüksek ilişki vardır. Örneğin

mesleki ve teknik lise öğrencileri okullara daha düşük puanlarla yerleşirken, genel liselere yerleşen öğrenciler daha yüksek puanlarla yerleşmektedirler. Bu çalışmada verilerin toplandığı okullar bu şekildedir. Dolayısıyla lise türleri ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkinin, akademik performans ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkiye benzer olması olağan karşılanabilir.

Bu araştırmada, ergenlerin sınıf düzeylerine göre sosyal medya bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları karşılaştırıldığında sınıf düzeyi yükseldikçe puan ortalamaları düşmekte ancak bu düşüşün anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu çalışmanın sonucunu destekleyici olarak, İliş (2018), üniversite öğrencileriyle Deniz & Gürültü (2018), lise öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada sınıf düzeyi ile sosyal medya bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Dolayısıyla ergenlerde sosyal medya bağımlılık düzeyini düşürmeye dönük yapılacak çalışmaların sınıf farkı gözetmeksizin, tüm sınıf düzeylerine yönelik yapılmasının daha etkili olabileceği söylenebilir.

Bu araştırmada, ergenlerin sosyal medya bağımlılık ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları, öğrencilerin günlük sosyal medya kullanım süresine göre karşılaştırılmış, öğrencilerin günlük sosyal medya kullanım süresi yükseldikçe sosyal medya bağımlılık ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının da yükseldiği bu farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulguyu destekler nitelikte çalışmalara literatürde rastlamak mümkündür (Chung, Morshidi, Yoong, & Thian, 2019; İliş, 2018; Tutgun-Ünal, 2015). Aktan (2018), üniversite öğrencileriyle gerçekleştirmiş olduğu çalışmada sosyal medya bağımlılığı ve alt faktörlerinden meşguliyet, duygu durum düzenleme ve tekrarlama boyutlarının sosyal medya günlük kullanım süresiyle istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiğini tespit etmiştir.

Zaman yönetimi becerisi ergenler açısından sosyal medyayı doğru kullanabilme bakımından önemli bir beceridir. Zaman yönetimi becerisinin zayıf olduğunu belirten ergenlerin sosyal medyayı uygun sürelerde kullanmadıkları için akademik performanslarının düştüğünü ifade etmektedirler (Kirschner & Karpinski, 2010). Bu nedenle, zaman yönetimi eksikliği olan öğrenciler, sosyal medya platformlarının kullanımına sunduğu olumsuz etkiye kolayca düşebileceği söylenebilir. Ayrıca sosyal medya platformlarının öğrenciler tarafından anormal sürelerle kullanımı göz önüne alındığında, öğrencilerin bu platformları, eğitim performanslarının artırılmasına dönük olarak olumlu bir şekilde kullanmaları sağlanabilir (Okyeadie Mensah & Nizam, 2016). Okul psikolojik danışmanlarının öğrencilere zaman yönetimi konusunda kazandıracakları beceriler sosyal medyada geçirilecek sürelerin daha sağlıklı olmasını sağlayabilir. Bu da sosyal medya bağımlılık düzeyinin düşmesi konusunda önemli bir çalışma olarak karşımıza çıkabilir. Ayrıca sosyal medyanın yüz yüze iletişim kurmanın bir alternatifi olarak kullanılması ergenlerin daha uzun süreler bu platformlarda zaman geçirmesini sağlamış olabilir. Okullarda ergenlerin yüz yüze yapacakları etkinliklerin artırılmasına yönelik yapılacak çalışmalar sosyal medya bağımlılık düzeyini azaltabilir.

Bu araştırmada, ergenlerin sosyal medya bağımlılık ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları, sahip oldukları sosyal medya hesaplarının sayısı ile karşılaştırılmış, sahip olunan sosyal medya hesabı sayısı yükseldikçe sosyal medya bağımlılık ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının da yükseldiği tespit edilmiştir. Ayrıca sahip olunan sosyal medya hesap sayısı ile sosyal medya bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde bu çalışma sonucunu destekleyen çalışmalara ulaşmak mümkündür. Tutgun-Ünal, (2015) üniversite öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada iki adet ve daha fazla sosyal medya uygulaması kullananların bir adet kullananlara göre sosyal medya bağımlılık düzeylerinin anlamlı olarak farklılaştığını, sosyal medya hesabı sayısı yükseldikçe bağımlılık düzeyinin de yükseldiği sonucuna ulaşmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının öğrencilerin sahip oldukları sosyal medya hesaplarını doğru kullanabilme becerisine yönelik yapacakları çalışmaların bağımlılık düzeyini düşürebileceği söylenebilir.

İlgili araştırmada ergenlerin sosyal medyayı sırasıyla eğlence/boş vakit geçirme, bilgi edinme/hayati tanıma, rahatlama/stresten uzaklaşma ve sosyal çevre edinme/sosyalleşme amacıyla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucu destekler bir şekilde üniversite öğrencileriyle yapılmış çalışmalarda öğrencilerin sosyal medyayı sırasıyla eğlence, bilgi edinme, iletişim kurma ve zaman öldürme amacıyla kullandıkları bulunmuştur (Khan, 2010; Solmaz vd., 2013). Üniversite öğrencileriyle yapılmış bir çalışmada öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun sosyal medyayı arkadaşlarla sohbet etme resim ve video indirme amaçlı kullandığı küçük bir kısmının ise akademik amaçlı kullandığı sonucuna ulaşılmıştır (Kolan & Dzandza, 2018).

Ergenlerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin sosyal medyayı kullanım amaçlarına göre değiştiği; sosyal medyayı eğlence/boş vakit geçirme, rahatlama/stresten uzaklaşma ve sosyal çevre edinme/sosyalleşme amacıyla kullandığını ifade edenlerin kullanmayanlara oranla sosyal medya bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan bu çalışmada sosyal medyayı bilgi edinme/hayati tanıma amacıyla kullandığını belirtenlerin sosyal medya bağımlılık düzeyleri kullanmayanlara göre daha düşük çıkmış ve bu farkın anlamlı olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık düzeyleri sosyal medyayı kullanım amaçlarına göre değişmektedir (Balci & Gölcü, 2013). Benzer şekilde üniversite öğrencileriyle yapılmış bir araştırmada öğrencilerin sosyal medyayı kullanım amaçlarının tümünde anlamlı farklılaşmaların olduğu görülmüştür. Buna göre, üniversite öğrencileri sosyal medyayı hangi amaçla kullanırsa kullansın, sosyal medyayı kullanım sıklıkları arttıkça sosyal medya bağımlılıkları da artış gösterdiği görülmüştür. Sadece eğitim amaçlı sosyal medya kullanımında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Tutgun-Ünal, 2015).

Bu sonuç, okul psikolojik danışma rehberlik servislerinin sosyal medya bağımlılığı üzerine yapacakları müdahale yaklaşımlarının içeriğinde sosyal medyayı doğru amaçlarla kullanmaya dönük çalışmaların olması gerektiğini göstermektedir. Nitekim bu çalışma sonucunda elde edilen bulguya göre eğer öğrenciler sosyal medyayı bilgi amaçlı ve hayati tanıma amaçlı kullanıyorsa sosyal medya bağımlılık düzeyinin diğer amaçlar için kullananlara göre daha düşük çıktığı görülmüştür. Bir diğer anlatımla okul psikolojik danışma ve rehberlik servisleri eğer öğrencileri sosyal medyayı doğru amaçlar için kullanmaya yönlendirebilecek çalışmalar yapar ve bu amaca hizmet edecek beceriler kazandırabilirse ergenlerin bağımlılık düzeylerini düşürme olasılığının artacağı düşünülebilir.

Ergenlerin sosyal medyayı kullanım amaçlarına ilişkin yapılacak müdahale yaklaşımları sosyal medya bağımlılık düzeylerine etki edebilir. Örneğin Lambić (2016), ve Ainin, Naqshbandi, Moghavvemi, & Jaafar (2015), üniversite öğrencileriyle yürütmüş oldukları çalışmada sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanım sıklığı ile öğrencilerin akademik performansları arasında pozitif bir ilişki bulmuştur. Dolayısıyla ergenlerin sosyal medyayı eğitim ve bilgi amaçlı kullanımını sağlarsak hem akademik performanslarını yükseltebilir hem de sosyal medya bağımlılık düzeylerini düşürebiliriz.

Kaynakça

- Ainin, S., Naqshbandi, M. M., Moghavvemi, S., & Jaafar, N. I. (2015). Facebook usage, socialization and academic performance. *Computers and Education*, 83, 64–73. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2014.12.018>
- Aktan, E. (2018). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 405–421. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.379886>
- Akyıldız, M., & Argan, M. (2012). Using online social networking: Students' purposes of facebook usage at the university of Turkey. *Journal of Technology Research*, 3, 1–11. Erişim adresi: <http://aabri.com/jtr.html>

- Alan, A. K., & Kabadayı, E. T. (2016). The effect of personal factors on social media usage of young consumers. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 235(October), 595–602. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.11.086>
- Albee, G. W., & Ryan, K. (1998). An overview of primary prevention. *Journal of Mental Health*, 7(5), 441–449. <https://doi.org/10.1080/09638239817824>
- American Psychiatric Association (APA). (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5)*. American Psychiatric Pub.
- Andreassen, C. S., Pallesen, S., & Griffiths, M. D. (2017). The relationship between addictive use of social media, narcissism, and self-esteem: Findings from a large national survey. *Addictive Behaviors*, 64, 287–293. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2016.03.006>
- Balci, Ş., & Gölcü, A. (2013). Facebook addiction among university students in Turkey: “Selcuk university example.” *Journal of Turkish Studies*, 1(34), 255–278. Erişim adresi: <http://sutad.selcuk.edu.tr/sutad/article/view/615>
- Bányai, F., Zsila, Á., Király, O., Maraz, A., Elekes, Z., Griffiths, M. D., ... Demetrovics, Z. (2017). Problematic social media use: Results from a large-scale nationally representative adolescent sample. *Plos One*, 12(1), 10–14. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0169839>
- Beard, K. W., & Wolf, E. M. (2011). Modification in the proposed diagnostic criteria for internet addiction. *Cyberpsychology & Behavior*, 4(3), 377–383. <https://doi.org/10.1027/00501-000>
- Beyene, B. (2018). *Social media usage, prevalence of social media addiction, and the relationship with academic performance among undergraduate students of st. Mary's University* (Doctoral dissertation). Erişim adresi: <http://etd.aau.edu.et/handle/123456789/16362>
- Brailovskaia, J., Rohmann, E., Bierhoff, H.-W., Schillack, H., & Margraf, J. (2019). The relationship between daily stress, social support and Facebook Addiction Disorder. *Psychiatry Research*, 276(May), 167–174. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2019.05.014>
- Chae, D., Kim, H., & Kim, Y. A. (2018). Sex differences in the factors influencing Korean college students' addictive tendency toward social networking sites. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 16(2), 339–350. <https://doi.org/10.1007/s11469-017-9778-3>
- Chung, K. L., Morshidi, I., Yoong, L. C., & Thian, K. N. (2019). The role of the dark tetrad and impulsivity in social media addiction: Findings from Malaysia. *Personality and Individual Differences*, 143(October 2018), 62–67. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.02.016>
- Davis, R. (2001). A Cognitive-behavioral model of pathological internet use. *Computers in Human Behavior*, 17(2), 187–195. [https://doi.org/10.1016/S0747-5632\(00\)00041-8](https://doi.org/10.1016/S0747-5632(00)00041-8)
- Deniz, L., & Gürültü, E. (2018). High school students' social media addiction. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(2), 355–367. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.389780>
- Doğrusever, C. (2015). *Ön ergenlerin internet bağımlılığının yalnızlık, sosyal beceriler ve bazı sosyo demografik değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/>
- Griffiths, M. D. (2019, 04 January). Adolescent social media use. How do social media operators facilitate habitual use? [Blog yazısı]. Erişim adresi: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/in-excess/201901/adolescent-social-media-use>
- Goldberg, I. (1995). Internet-addiction-support-group for those with acute or chronic internet addiction disorder [Blog yazısı]. Erişim adresi: <http://web.urz.uni-heidelberg.de/Netzdienste/anleitung/wwwtips/8/addict.html>
- Ho, S. S., Lwin, M. O., & Lee, E. W. J. (2017). Till logout do us part? Comparison of factors predicting excessive social network sites use and addiction between Singaporean adolescents and adults. *Computers in Human Behavior*, 75, 632–642. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.06.002>

- Hou, Y., Xiong, D., Jiang, T., Song, L., & Wang, Q. (2019). Social media addiction: Its impact, mediation, and intervention. *Cyberpsychology*, 13(1). <https://doi.org/10.5817/CP2019-1-4>
- Huang, H. (2014). *Social media generation in urban China: A study of social media use and addiction among adolescents*. Springer.
- İliş, A. (2018). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin farklı değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/>
- Joinson, A. N. (2008). *Looking at, looking up or keeping up with people?* Proceeding of the Twenty-Sixth Annual CHI Conference on Human Factors in Computing Systems -CHI '08, 1027. <https://doi.org/10.1145/1357054.1357213>
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karpinski, A. C., & Duberstein, A. (2009, 16 April). *A description of Facebook use and academic performance among undergraduate and graduate students*. In Poster, presented at the meeting of the American Educational Research Association, San Diego, CA. Erişim adresi: <https://www.aera.net/>
- Kemp, S. (2019). Digital 2019: Turkey. *We are social*, 30. Erişim adresi: <https://datareportal.com/reports/digital-2019-turkey?rq=turkey>
- Khan, S. (2010). Impact of social networking websites on students. *Abasyn Journal of Social Sciences*, 5(2), 56–77. Erişim adresi: <http://ajss.abasyn.edu.pk/admieditor/papers/V5I2-5.pdf>
- Kirschner, P. A., & Karpinski, A. C. (2010). Facebook and academic performance. *Computers in Human Behavior*, 26(6), 1237–1245. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2010.03.024>
- Kittinger, R., Correia, C. J., & Irons, J. G. (2012). Relationship between facebook use and problematic internet use among college students. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 15(6), 324–327. <https://doi.org/10.1089/cyber.2010.0410>
- Kolan, B. J., & Dzandza, P. E. (2018). Effect of social media on academic performance of students in Ghanaian universities: A case study of university of Ghana, Legon. *Library Philosophy & Practice*, 1(6), 1–24. Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/publication/323165156>
- Lambić, D. (2016). Correlation between Facebook use for educational purposes and academic performance of students. *Computers in Human Behavior*, 61, 313–320. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.03.052>
- Lenhart, A., & Madden, M. (2007, 7 January). Social networking websites and teens [Blog yazısı]. Erişim adresi: <https://www.pewinternet.org/2007/01/07/social-networking-websites-and-teens>
- Malo-Cerrato, S., & Viñas-Poch, F. (2018). Excessive use of social networks: Psychosocial profile of Spanish adolescents. *Comunicar. Media Education Research Journal*, 26(2). <https://doi.org/10.3916/C56-2018-10>
- Mamun, M. A. A., & Griffiths, M. D. (2019). The association between Facebook addiction and depression: A pilot survey study among Bangladeshi students. *Psychiatry Research*, 271(October 2018), 628–633. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2018.12.039>
- Masthi, N. R., Pruthvi, S., & Phaneendra, M. S. (2018). A comparative study on social media usage and health status among students studying in pre-university colleges of urban Bengaluru. *Indian journal of community medicine: official publication of Indian Association of Preventive & Social Medicine*, 43(3), 180. doi:10.4103/ijcm.IJCM_285_17
- Meena, P. S., Soni, R., Jain, M., & Paliwal, S. (2015). Social networking sites addiction and associated psychological problems among young adults: a study from North India. *Sri Lanka Journal of Psychiatry*, 6(1), 14. <https://doi.org/10.4038/sljspsc.v6i1.8055>
- Morgan, G. A., Leech, N. L., Gloeckner, G. W. & Barret, K. C. (2004). *SPSS for introductory statistics use and interpretation. (Second Edition)*. London: Lawrence Erlbaum Associates.

- O’Keeffe, G. S., & Clarke-Pearson, K. (2011). Clinical report — The impact of social media on children, adolescents and families. *American Academy of Pediatrics*, 127(4), 800–804. <https://doi.org/10.1542/peds.2011-0054>
- Okyeadie Mensah, S., & Nizam, D. I. (2016). The impact of social media on students’ academic. *International Journal Of Education, Learning & Training (IJELT)*, 1(1), 14–21. <https://doi.org/10.24924/ijelt/2016.11/v1.iss1/14.21>
- Pasek, J., More, E., & Hargittai, E. (2009). Facebook and academic performance: Reconciling a media sensation with data. *First Monday*, 14(5). <https://doi.org/10.5210/fm.v14i5.2498>
- Royal Society for Public Health. (2017, May). *Status of Mind: Social media and young people’s mental health*. Royal Society for Public Health. Erişim adresi: <https://www.rsph.org.uk/our-work/campaigns/status-of-mind.html>
- Royal Society for Public Health. (2020, 7 October). *Social media wellbeing tool updated to support the public’s mental health during Covid-19*. Erişim adresi: <https://www.rsph.org.uk/about-us/news/social-media-wellbeing-tool-updated-to-support-the-public-s-mental-health-during-covid-19.html>
- Salvation, M., & Adzharuddin, N. A. (2014). The influence of social network sites (SNS) upon academic performance of Malaysian students. *International Journal of Humanities and Social Science*, 4(10), 131–137. Erişim adresi: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1073.2581&rep=rep1&type=pdf>
- Satici, S. A. (2019). Facebook addiction and subjective well-being: a study of the mediating role of shyness and loneliness. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 17(1), 41–55. <https://doi.org/10.1007/s11469-017-9862-8>
- Savci, M., & Aysan, F. (2017). Technological addictions and social connectedness: predictor effect of internet addiction, social media addiction, digital game addiction and smartphone addiction on social connectedness. *Dusunen Adam: The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 30(3), 202–216. <https://doi.org/10.5350/dajpn2017300304>
- Singh, N., & Barmola, K. C. (2015). Internet addiction, mental health and academic performance of school students / adolescents. *The International Journal of Indian Psychology*, 2(3). doi:10.25215/0203.053
- Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z., & Demir, M. (2013). İnternet ve sosyal medya kullanımını üzerine bir uygulama. *Selçuk İletişim Dergisi*, 7(4), 23–32. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/josc/issue/19027/200546>
- Şimşek, A., Elciyar, K., & Kizilhan, T. (2019). A comparative study on social media addiction of high school and university students. *Contemporary Educational Technology*, 10(2), 106–119. <https://doi.org/10.30935/cet.554452>
- Tanrıverdi, H., & Sağır, S. (2014). Lise öğrencilerinin sosyal ağ kullanım amaçlarının ve sosyal ağları benimseme düzeylerinin öğrenci başarısına etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 775–822. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.849>
- Taş, İ. (2017). Ergenler için sosyal medya bağımlılığı ölçeği kısa formunun (smbö-kf) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, 4(1), 27–40. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/ojtac/issue/30133/300029>
- Tutgun-Ünal, A. (2015). *Sosyal medya bağımlılığı: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma* (Doktora tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/>
- Türkiye İstatistik Kurumu TÜİK, (2019, Ağustos), *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması*, 30574. Erişim adresi: [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2019-30574](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2019-30574)
- Uğur, D. (2014, 28 October). Internet users have five social accounts [Blog yazısı]. Erişim adresi: <https://wearesocial.com/blog/2014/10/internet-users-5-social-accounts>

- Van Den Eijnden, R. J. J. M., Lemmens, J. S., & Valkenburg, P. M. (2016). The social media disorder scale regina. *Computers in Human Behavior*, 61, 478–487. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.03.038>
- Walker, L. (2019, 11 January). What is social networking addiction? How to tell if you're hooked [Blog yazısı]. Erişim adresi: <https://www.lifewire.com/what-is-social-networking-addiction-2655246>
- Whiting, A., & Williams, D. (2013). Why people use social media: A uses and gratifications approach. *Qualitative Market Research: An International Journal*, 16(4), 362–369. <https://doi.org/10.1108/QMR-06-2013-0041>
- Young, K. S. (1996). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3), 237–244. <https://doi.org/10.1089/cpb.1998.1.237>
- Young, K., Pistner, M., O'MARA, J. A. M. E. S., & Buchanan, J. (2000). Cyber disorders: The mental health concern for the new millennium. *CyberPsychology & Behavior*, 2(5), 475-479. doi: 10.1089/cpb.1999.2.475
- Young, K. (2004). Internet addiction: A new clinical phenomenon and its consequences. *The American Behavioral Scientist*, 48(1), 402-415. <https://doi.org/10.1177/0002764204270278>
- Young, K. (2011). *Internet addiction: A handbook and guide to evaluation and treatment*. Hoboken, NJ: Wiley
- Yu, S., Wu, A. M. S., & Pesigan, I. J. A. (2016). Cognitive and psychosocial health risk factors of social networking addiction. *International Journal of Mental Health and Addiction*. <https://doi.org/10.1007/s11469-015-9612-8>

Extended Abstract

Purpose

The main purpose of this study is to examine the social media addiction levels of adolescents in terms of some socio-demographic variables. In this context, social media addiction level of adolescents was examined in terms of gender, academic achievement, school type, grade level, duration of social media usage, number of social media accounts and social media usage purpose. Finally, social media addiction levels of adolescents were examined. It is thought that the findings obtained as a result of the research will provide important contributions to the psychological counselors working in the school counseling and guidance services in the creation of intervention programs within the scope of preventive guidance services.

Design and Methodology

This research is an attribute of a descriptive and relational screening model study. Convenience sampling method was used to determine the sample of the research.

This study was carried out with the participation of 386 [Agerange= 13-18, Agetmean= 15.77, AgeSD= .95] volunteer adolescents attending public general, vocational and technical high schools in the city center of Siirt. 227 (58.8%) of the participants were girls and 159 (41.2%) of them were boys. When the distribution of adolescents in the research group according to classes is examined; 129 (33.4%) were in the ninth grade, 136 (35.2%) were in the tenth grade and 121 (31.3%) were in the eleventh grade. Considering the distribution of adolescents in the research group by school type; 264 (68.4%) attend general high schools and 122 (31.6%) attend vocational and technical high schools.

In the study, data were collected using a personal information form and social media addiction scale. In order to determine whether the social media addiction level of adolescents significantly differentiated according to their gender, school type and purpose of using social media, t-test was used for independent samples. One-Way Anova was used for independent samples in order to determine whether the social media addiction level of adolescents differed at according to their school placement scores, class levels, duration of social media usage and number of social media accounts.

As a result of One-Way Anova test, Tukey test was used when the condition of equality of variances of the groups was provided in order to determine the significant difference between groups, and Dunnett's C test was used when the condition of equality was not met. Levene F Test was used to check the homogeneity of variances in all variance analysis. In determining whether the findings are meaningful, .05 significance level was taken as the criterion.

Findings

When the answers given to the social media addiction scale were analyzed, it was seen that 20% of the adolescents were social media addicts (13% girls and 7% boys).

In the t-test for independent samples [$t(384)=0,449$, $p>0,05$] conducted to determine whether there is a significant difference between the scores of female and male students on the social media addiction scale, no significant difference was found between the average score of female students ($\bar{X}_{\text{female}} = 2.40$) and male students ($\bar{X}_{\text{male}} = 2.30$).

Four different categories of academic achievement were created according to the students' high school placement scores: "very high", "high", "medium" and "low". The mean scores obtained by the adolescents from the social media addiction scale were compared using One-Way-Anova for unrelated samples. It was found that academic achievement does not have a significant effect on adolescents' social media addiction.

This research was conducted in two different types of high schools, namely general high schools and vocational and technical high schools. In order to determine whether there is a significant difference between the social media addiction scale scores of adolescents according to their high school types, a t-test was conducted for unrelated samples. It was found that school type does not have a significant effect on adolescents' social media addiction.

The mean scores of the adolescents from the social media addiction scale according to their grade levels were compared using One-Way Anova for unrelated samples. It was found that grade level does not have a significant effect on adolescents' social media addiction.

The mean scores obtained by the students from the social media addiction scale according to their daily social media usage time were compared with One-Way Anova for unrelated samples. It has been observed that the duration of daily social media use has a significant effect on adolescents' social media addiction. As the duration of social media use of adolescents increases, the level of social media addiction increases significantly.

The mean scores obtained by the students from the social media addiction scale according to the number of social media membership (facebook, twitter, instagram, whatsapp) were compared with One-Way Anova for unrelated samples. It has been observed that the number of social media memberships has a significant effect on adolescents' social media addiction. As the number of adolescents' social media membership increases, their social media addiction level also increases significantly.

60% of the adolescents stated that they use social media for entertainment and leisure, 58% for getting information and getting to know life, 37% for relaxation and getting away from stress, and 30% for acquiring social environment and socializing.

The effect of the purpose of using social media on adolescents' social media addiction was also examined. While the social media addiction level of adolescents who use social media for the purpose of acquiring and socializing, entertainment and leisure, relaxation and getting away from stress increases, it is observed that the

social media addiction levels of adolescents who use social media for the purpose of obtaining information and getting to know life have decreased.

Research Limitations

This research is limited to students attending high school in Siirt city center and participating in the research voluntarily. The data obtained are limited to the social media addiction scale questions and the content of the demographic information form prepared by the researcher.

Implications (Theoretical, Practical and Social)

Practical Suggestions

In this study, it was observed that 20% of adolescents are social media addicts. It may be beneficial for school psychological counselors, teachers and school administration to pay attention to this and to do the necessary prevention activities. School psychological counselors can make necessary seminars and presentations about the negative consequences of social media use and conscious social media use for teachers and parents.

Considering the effect of the purpose of social media use on social media addiction in adolescents, studies to use social media more for informational purposes in schools can yield effective results.

As a result of the research, it was seen that some sociodemographic variables had a significant effect on adolescents' social media addiction. Social media usage duration, social media membership number and social media usage purpose are important risk factors on social media addiction in adolescents. If school psychological counselors primarily work on these risk factors, they can give effective results in a short time.

Suggestions for researchers

Relationships between variables used in this study can be reexamined by using one of the other addiction types such as internet addiction, pornography addiction or Facebook addiction.

When the literature is examined, it is seen that there is a limited number of studies on the long-term consequences of social media addiction. Similar variables can be examined in a longitudinal study.

This research was conducted using the quantitative research method. As it is known, qualitative research can be used to obtain more in-depth information based on variables and interactions between variables. Therefore, this research can be conducted using qualitative research methods.

Originality/Value

In this study, social media addiction levels of adolescents were examined in terms of gender, academic success, school type, grade level, duration of social media usage, number of social media accounts and social media usage purposes. In conclusion, it can be said that this study has made significant contributions to the literature by reaching some current findings on the use of social media by adolescents, whom both parents and teachers frequently complain about.

Araştırmacı Katkısı: Caner DOĞRUSEVER (%100).